

LYCKO

SLANTEN

**Tips och idéer till
roliga och lärorika lektioner
i samband med aktuellt
tema i Lyckoslanten.**

**Nr 2 – 2010
Spara & Låna**

Till dig som är lärare i åk 3 till 6

Hej!

Vi på Lyckoslanten arbetar för att barn redan i unga år ska få inblick i ekonomi och vad den betyder för individen och samhället.

Att spara och låna är ord som är välkända för barn och ungdomar. Men vad betyder de egentligen, har det sett annorlunda ut genom tiderna och hur påverkar spara och låna ekonomin?

Det här försöker vi besvara i Lyckoslanten.

För att underlätta för dig som lärare att jobba vidare med Lyckoslanten och lära barnen mer om de här frågorna har vi tagit fram lektionstips till tema Spara & Låna.

Tipsen är i pdf-format för att göra det lätt för dig att ladda ned dem och sedan skriva ut dem.

Hör gärna av dig och berätta vad du tycker om tipsen och om du haft någon nytta av dem. Saknar du någonting?

Mejla till lyckoslanten@swedbank.se

Hälsningar

/Lyckoslanten

PS. Vi har tidigare gjort lektionstips i samband med temat Hållbar utveckling/miljö från Lyckoslanten nr 1 2008, temat Sveriges ekonomi från Lyckoslanten nr 3 2008, temat Familjens ekonomi från Lyckoslanten nr 1 2009 och temat Boende från Lyckoslanten nr 3 2009. Även dessa, tillsammans med nedladdningsbara pdf-er på själva temasidorna, hittar du på Lyckoslantens hemsida, www.lyckoslanten.se.

Tema: Spara & Låna

Att spara och låna är något barn lär sig redan när de är små. De sparar av sin veckopeng och lånar kanske lite av mamma eller pappa för att kunna köpa den där leksaken de vill ha.

Men i takt med att de blir äldre så blir både sparandet och lånandet vanligare, och även större, räknat i kronor.

Det är därför viktigt att barn och ungdomar redan i unga åldrar lär sig vikten av att spara och förstår skillnaden mellan att till exempel ta ett sms-lån till en ny mobiltelefon jämfört med att ta ett studielån eller låna pengar till första bostaden.

Med hjälp av våra lektionstips får du som lärare lite tips och idéer på hur du kan jobba vidare med de här frågorna.

Missa inte heller att ladda ner lektionstips från Lyckoslantens tidigare teman!

SVENSKA

Veckans ord

Låt eleven ta reda på och förklara ord som har med Spara & Låna att göra.

Några exempel:

Aktie

Amortera

Faktura

Fond

Försäkring

Konto

Kontokort

Kredit

Kreditkort

Lånelöfte

Mikrolån

Räkning

Ränta

Säkerhet

Transaktioner

Uppsats

Låt eleverna skriva en kort uppsats med rubriken "Mina tio bästa spartips". Det kan vara tips för att minska på utgifterna, som att byta spel med varandra eller köpa begagnat, eller tips för att öka inkomsterna, som att samla läskburkar eller starta ett företag när man har en bra idé.

Muntligt framförande

Låt några elever göra ett arbete för att ta reda på hur man kan spara i aktier. De får sedan berätta om det för sina klasskamrater.

Intervju

Hur sparade man när dina föräldrar var barn eller när dina mor- och farföräldrar var unga? När lånade man pengar? Hur lånade man pengar? Fanns det studielån som idag? Hur gjorde man annars om man ville läsa vidare?

Låt eleverna intervjua en äldre släkting om hur de och deras föräldrar såg på sparande och lånande.

Tips! Förbered frågor gemensamt i klassrummet i förväg.

SAMHÄLLSORIENTERANDE ÄMNEN

Banken

Uppgift: Dela in eleverna i mindre grupper. Låt några av eleverna i varje grupp starta en bank med både in- och utlåningsmöjligheter. De andra eleverna i gruppen är kunder. En del behöver låna till ett nytt hus, bil, nya kläder etc. Andra har pengar de vill spara.

Hur ska banken resonera? Vilken ränta ska låntagarna betala? Vilken ränta ska insättarna få? Är det skillnad på ränta om man lånar till bostad och till bil? (hur pantsätter man hus och bilar) Vad behöver banken veta innan de lånar ut pengar?

Byt sedan så att de elever som var bank får bli kunder och vice versa. Anpassa uppgiften efter elevernas nivå.

Fyra-hörn-övning

Fyra hörn, fyra påstående. Varje påstående hör hemma i varsitt hörn i klassrummet. Låt eleverna ställa sig i det hörn som de tycker är rätt.

Exempel på påstående:

Varje månad får dina föräldrar ett barnbidrag som ska täcka en del av kostnaderna för att ha barn. Hur tycker du att barnbidraget ska användas på bästa sätt?

- Barnen borde själva få ta hand om sitt barnbidrag.
- Dina föräldrar bör använda barnbidraget för att betala mat, del av hyra, elräkningar och andra fasta kostnader.
- Pengarna ska gå till barnen och deras kläder och nöjen. Inte matpengar och del av hyra, el etc.
- Alla pengar borde sparas till barnen fyllt 18 år.

Be eleverna motivera sitt val. Finns det argument som talar för varje alternativ?

Diskutera:

Veckopeng/månadspeng

Vad tycker ni att en veckopeng/månadspeng ska användas till? Vem ska ansvara för barnbidraget? När är man mogen att ta ansvar för pengarna själv?

Att spara pengar

Det finns olika sätt att spara pengar på. I Lyckoslanten nummer 2/2010 finns de vanligaste; i spargris, på bankkonto, i aktier eller fonder. Men det finns också andra sätt att placera sina pengar som kan göra att värdet ökar. Vilka kan eleverna komma på? (konst, fastigheter, skog, råvaror)

Att spara pengar

Låt eleverna diskutera när det är lämpligt att ta lån och när det är mindre lämpligt. Varför tar man sms-lån när de är så dyra? Vilka för- och nackdelar finns det med att låna eller vänta och spara först?

MATEMATIK

Gör en budget

Uppgift: Låt eleverna göra en egen budget där de ställer upp inkomster och utgifter som de har varje månad. Klarar de av att spara något? Hur mycket i så fall?

Använd dig till exempel av Lyckoslantens budget som du kan skriva ut i pdf-format på Lyckoslantens hemsida www.lyckoslanten.se

Eleverna kan sedan göra en budget där de själva får ansvara för till exempel barnbidraget. Vad ska pengarna räcka till då och hur påverkar det budgeten?

Om en utgift inte kommer varje månad hur gör man då i budgeten? Hur följer man upp sin budget då?

Cykelköp

Uppgift: Du har sett en cykel som du väldigt gärna vill ha. Den kostar 810 kronor.

- Hur länge måste du vänta på att köpa cykeln om du sparar 45 kronor i månaden? (810/45)
- Hur mycket måste du spara varje månad för att ha råd att köpa cykeln om ett år?(810/12)
- Din mormor lovar dig 500 kronor till cykeln. Hur mycket är det kvar att betala? (810-500)
- Hur länge måste du då vänta på att få köpa cykeln om du sparar 45 kronor i månaden och får 500 kronor av din mormor? (310/45)

Observera: Vi har bortsett från räntan i räkneuppgifterna.

Veckopeng eller månadspeng?

Uppgift: Du får 30 kronor i veckopeng. Din kompis får 120 kronor i månadspeng.

Hur mycket får du totalt på en månad och på ett år? Hur mycket får din kompis på ett år?

(svar: den som får veckopeng får 129 kronor i månaden ((30*4,3. Siffran 4,3 får man om man tar alla veckor på ett år och delar dem med alla månader på ett år)) och 1 548 kronor på ett år. Kompisen med 120 kronor i månadspeng får 1 440 kronor på ett år)

Husköp

Ta reda på: Du vill köpa ett hus. Titta i din lokaltidning eller på nätet vad ett hus kostar på din ort.

Säg att du behöver 15 procent kontant (d v s det måste du ha sparat ihop före köpet), hur mycket behöver du låna då? Hur lång tid betalar man tillbaka bolånet/lånen? Hur hög är räntan? Vad blir kostnaden för lånet? (=nettoräntan) Hur stor blir månadsutgiften? (=det man måste sätta av varje månad, amortering+bruttoränta)

Observera: Vi har bortsett från att man får dra av räntan i deklarationen.

Diskutera:

Vilka andra kostnader behöver man betala för ett hus man äger? (el, värme, sophämtning, vatten/avlopp, reparationer)

NATURVETENSKAP/TEKNIK

Att plantera ett träd

Att spara kan handla om mer än att spara pengar på banken. Det kan också handla om att spara på vår natur för att generationer efter oss också ska kunna njuta av den.

Det finns ett kinesiskt ordspråk som säger att "den som planterar ett träd har inte levt förgäves".

Ta med eleverna ut och plantera ett träd. Diskutera hur man bäst sparar på naturen. Både hur man som enskild individ kan vara rädd om vår miljö men också vad din kommun kan göra, vad Sverige som ett land kan göra och vad hela världen måste tänka på.

Finns det kanske något som er klass kan göra för att spara på naturen?

Forska

I Sverige är det förbjudet med barnarbete. Men vad innebär det egentligen? Får man sälja majblommor, jultidningar och kokosbullar i Sverige? Låt barnen ringa Arbetsmiljöverket eller gå in på deras hemsida för att ta reda på vad som gäller.

Hur ser det ut med barnarbete i andra länder?

Dela ut några länder i världen och låt barnen ta reda på hur det ser ut där. Unicefs hemsida är bra att utgå från i forskningen.

Grupparbete

Dagens teknik underlättar mycket för både sparande och lånande. Vi behöver inte längre gå till banken för att sätta in och ta ut pengar.

Låt eleverna ta reda på och diskutera i mindre grupper hur man gjorde förr, innan internet, mobiltelefoner och bankomater fanns.

Hur lång tid tar det att föra över pengar till en annan persons konto?

Länkar:

www.lyckoslanten.se

Här finns Lyckoslantens budget att ladda ner i pdf-format. Här finns också Lyckoslantens alla lektionstips och temasidor.

www.av.se

Arbetsmiljöverkets hemsida. Här finns info om hur minderåriga får arbeta.

www.unicef.se

UNICEF (the United Nations Children's Fund) arbetar på uppdrag av FN för att förverkliga barns rättigheter. Här kan ni bland annat läsa om barnarbete och barns situation i världen.

www.naturvardsverket.se

På Naturvårdsverkets hemsida finns bland annat Sveriges miljömål förklarade och en hel del fakta om hållbar utveckling.

www.swedbank.se

Här och på andra bankers hemsidor finns mycket information om lån, räntor, boräntor, sparande, placeringar etc.